

Advaita en Wetenschap 11 Empathie en mededogen

In Synthese (5.03) werd ruim ingegaan op het (on)mogelijk bestaan van empathie of mededogen.

Samengevat komt het hier op neer :

empathie dat benoemd kan worden is niet een werkelijke empathie;
ware empathie herkent zich niet als empathie.

Een en ander wordt voortreffelijk in de Tao Te Ting weergegeven.

Ter wille van duidelijkheid volgt nu deze tekst in een meer vrije, maar vollediger weergave.

“ Ware deugd is geen deugd, juist daarom deugd.”

(een echte deugd wordt als zodanig niet door de doener ervaren; het is een volmaakt spontaan en natuurlijk handelen)

“ Onechte deugd verliest niet het beseffen van deugd en is dus geen ware deugd”

“ Ware deugd is handelen zonder oogmerk, in een spontaan niet-handelen.”

(woe wei)

“ Onechte deugd draagt een oogmerk in zich.”

(Het is bewust of onbewust door een ik-gevoel gedreven)

.....

“ Daarom, als Tao (het Zelf) vergeten is, dan is er het begrip deugd.

Als deugd vergeten is, dan komt er menslievendheid.

Als menslievendheid vergeten is, dan komt er rechtschapenheid.

Als rechtschapenheid vergeten is, dan komt er vormelijkheid.

Vormelijkheid heeft de mantel (schijn) van oprechtheid en is de aanvang van het geharrewar.”

Wetenschappelijke onderzoekers van het Social Brain Lab in Amsterdam en het Forensisch Psychiatrisch Centrum in Groningen hebben vastgesteld dat psychopaten een functionerend empathisch vermogen hebben en er wel degelijk gebruik van (kunnen) maken.

Belangrijker nog dan dit gegeven is dat onderscheid gemaakt moet worden tussen het aanwezig zijn van dit vermogen bij vrijwel iedere mens en het al of niet effectief gebruik dat men ervan maakt.

Dit al of niet gebruiken wordt bepaald door conditionering (bijvoorbeeld door iemand of een ander leven sympathiek of onsympathiek te vinden). Dit vermogen is dus een vaardigheid, die binnen een bepaalde sociale context uiterst zinvol is, ook bij niet menselijke gemeenschappen zoals bonobo's. Zoals alle vaardigheden kan door oefening dit vermogen (verder) ontwikkeld worden.

Tegelijk wordt door deze wetenschappelijke bevindingen het filosofisch standpunt, dat ware empathie, mededogen of deugd zichzelf niet als zodanig herkent, duidelijk ondersteund.